

Retten på Frederiksbergs dombog

Afsagt den 24. september 2018 i sag nr. BS C-389/2015:

E

...

mod Privatsik-
ring A/S

...

Sagens baggrund og parternes påstande

Denne sag, som er anlagt den 5. februar 2015, vedrører spørgsmålet om fastsættelse af erhvervsevnetab som følge af en trafikulykke, som sagsøgeren, E, blev udsat for af sagsøgte, Privatsikring A/S', forsikringstager den 30. august 2017. Under sagen har E nedlagt følgende påstande:

Privatsikring A/S tilpligtes at anerkende, at Es erhvervsevnetab efter ulykke af 30. juli 2007 skal fastsættes til 75%, subsidiært mindre, men mere end 50% erhvervsevnetab.

Subsidiært at Privatsikring A/S tilpligtes at revurdere Es erhvervsevnetab efter ulykken af 30. juli 2007, hvor Privatsikring A/S tilpligtes at anerkende, at Es tab af erhvervsevne alene er reduceret af følger af ulykken den 30. juli 2007.

Privatsikring A/S har påstået frifindelse.

E har fri proces.

Sagens faktiske omstændigheder

Denne dom indeholder ikke en fuldstændig sagsfremstilling.

E blev den 30. august 2007 på knallert ramt af en bildør fra en forsikringstager i Privatsikring A/S. Forud for ulykken er der oplysning om, at E siden 2003 lejlighedsvis havde henvendt sig til egen læge som følge af lænderyggener. Der er ikke forudgående oplysninger om psykiske gener. E blev efter ulykken indlagt på X-by Sygehus fra

den 30. til den 31. august 2007. Han er efter ulykken beskrevet med vedvarende hovedpine, smerter i nakken og svimmelhed.

Arbejdsmarkedets Erhvervssikring vurderede den 30. april 2014 Es erhvervsevnetab som følge af ulykken til 50 %. Af begrundelsen fremgår:

”Det er vores vurdering, at ulykken den 30. august 2007 har været den væsentligste årsag til, at E ikke har kunnet vende tilbage til sit tidligere arbejde. Ligesom vi finder, at følgerne efter ulykken vil medføre erhvervsmæssige begrænsninger i forhold til ethvert erhverv. Vi mener imidlertid tillige, at de konkurrerende gener, psykiske gener og lænderyggener i væsentligt omfang påvirker hans erhvervsevne, og at der tillige over tid er sket en betydelig forværring af de psykiske gener. Gener som ikke vurderes at kunne tilskrives den aktuelle ulykke. Vi har ved denne vurdering henset til, at der fra arbejdsprøvningen i 2009 og til arbejdsprøvningen i 2011 er sket en væsentlig forværring af Es funktionsniveau, og at arbejdsprøvningen i 2011 afsluttes, da E indlægges på psykiatrisk afdeling.

Henset til de skadesrelaterede geners art og omfang, det erhvervsmæssige forløb efter ulykken, førtidspensionstilkendelsen, de konkurrerende gener samt resultaterne af arbejdsprøvingerne finder vi, at den aktuelle ulykke isoleret set har nedsat Es funktionsniveau med cirka ½.”

Sagen har været forelagt Retslægerådet, som den 1. februar 2016 blandt andet har udtalt:

”Spørgsmål 1

Finder Retslægerådet, at der i de foreliggende lægelige akter er grundlag for at fastslå, at sagsøger efter ulykken den 30. juli 2007 har fået varig forværret lænderyggener eller lidelse i lænderyggen sammenlignet med situationen forud for ulykken?

... Retslægerådet kan dog oplyse, at der i det lægelige materiale omtales episodisk forekomst af lave lænderygsmerter såvel før som efter aktuelle begivenhed. Det journalførte er i denne sammenhæng yderst summarisk og hovedsagelig en kvalitativ konstatering af problemets tilstedeværelse uden noget beskrivende vedrørende varighed og sværhedsgrad og sjældent med angivelse af objektive fund. Tilstanden med lave lænderygsmerter er ikke undersøgt og beskrevet med metoder, der tillader en gyldig vurdering af, om generne måtte have forskellig sværhedsgrad til forskellig tid som udtryk for enten forværring eller forbedring. Det sammen gælder for de i øvrigt omtalte smerteklager.

Således finder Retslægerådet ikke grundlag for at fastslå, at sagsøger efter ulykken 30.07.07 har fået varigt forværrede lænderygsgener.

...

Spørgsmål 6

Er der efter ulykken den 30. juli 2007 sket en psykisk påvirkning med psykiske symptomer i form af psykose, depression og/eller nedtrykthed?

Efter ulykken 30.07.07 er der følgende optegnelser vedrørende sagsøgers psykiske tilstand:

Juni 2008 Neuropsykolog Finn B, Eriksen anfører, at sagsøger er "neutral af stemning".

August 2008 blev sagsøger indlagt 10 dage på psykiatrisk afdeling X-by på grund af selvmordstanker og tanker om at skade andre. Han ophørte med Imipramin (antidepressiv medicin givet for smerter),m og tilstanden klingede af.

September 2009 anførte anæstesilæge Angelica Ulrich, at der var "tydelige tegn på depression". Sagsøger blev undersøgt i psykiatrien i X-by august 2011, hvor man stillede diagnosen "Periodisk depression, moderat grad".

03.11.11 set af speciallæge i psykiatri Frands Jacobsen og opfattet som lidende af ADHD. Sagsøger behandlede med Motiron (centralstimulerende stof mod ADHD) med god effekt.

Speciallægen har ikke beskrevet depression eller anden psykisk lidelse bortset fra ADHD.

23.01.13 ses sagsøger af speciallæge i neurologi Mogens Worm, der noterer, at sagsøger har "Lettere depressive islæt" samt "en meget kraftig psykogen reaktion på modrate myoser".

Man kan således konkludere, at der er flere læger, der ind imellem har observeret depressive symptomer, men at der tilsyneladende ikke sikkert har været tale om en langvarig depression.

Spørgsmål 7

Ved bekræftende besvarelse af spørgsmål 6 bedes Retslægerådet oplyse, om ulykken vurderes af være den udløsende årsag hertil, eller på anden måde har medvirket til eller forstærket de psykiske gener enten direkte ... eller indirekte ... ?

Der er sandsynligt, at en række faktorer har bidraget til denne vekslende tilstand, heriblandt de kroniske smerter. Der kan også være andre faktorer, som ikke er belyst i akterne, som har spillet en rolle."

Arbejdsmarkedets Erhvervssikring har på baggrund af Retslægerådets udtalelse på ny udtalt sig om sagen den 15. september 2017 og fastholdt sin oprindelige vurdering. Af udtalelsen fremgår:

”Vi har ved vurderingen af erhvervsevnetabet lagt vægt på, at der ikke foreligger oplysninger om ændringer af de varige følger efter ulykken eller den erhvervsmæssige situation efter vores seneste udtalelse, hvor vi vurderede, at E havde et varigt erhvervsevnetab på 50 procent.

Henset til ovenstående, er det fortsat vores vurdering, at E alene har skaderelaterede funktionsbegrænsninger grundet nakke-hovedgener, og at han også har helbredsmæssige funktionsbegrænsninger grundet lændesmerter og psykiske gener, som efter vores vurdering ikke kan tilskrives ulykken.

Der er ligeledes fortsat vores vurdering, at de skaderelaterede følger har været den væsentligste årsag til, at E ikke har kunnet vende tilbage til sit tidligere arbejde, og at følgerne har medført, at han har erhvervsmæssige begrænsninger inden for ethvert erhverv.

Det er imidlertid også fortsat vores vurdering, at de konkurrerende helbredsmæssige gener påvirker erhvervsevnen i et betydeligt omfang, samt at der skete en forværring af Es funktionsevne i perioden fra arbejdsprøvningen i 2009 til arbejdsprøvningen i 2011, som blev afsluttet, da han i august 2011 blev indlagt på psykiatrisk afdeling ved Y-by Sygehus.

Vi har i den forbindelse lagt vægt på, at E med skånehensyn formåede at arbejde 2-2,5 timer dagligt i 2009, hvorimod han i 2011 alene formåede at arbejde fra 15 minutter til maksimalt 2,5 time dagligt.

På baggrund af ovenstående er det vores vurdering, at følgerne efter ulykken har medført en varigt nedsat erhvervsevne svarende til skønsmæssigt halvdel.

Vi vurderer derfor, at ulykken den 30. august 2007 har medført et erhvervsevnetab på 50 procent.

...

Vi kan hertil oplyse, at der ikke er vurderet et samlet erhvervsevnetab, men alene en vurdering af følgerne efter skaden opstået ved ulykken den 30. august 2007.

En samlet vurdering med konkurrerende gener og forhold kan ikke indeholdes inden for rammerne af den vejledende udtalelse. Ligesom der heller ikke

er foretaget fradrag i den samlede erhvervsevne.

Vi har i vurderingen af erhvervsevnetabet lagt vægt på, at E var i arbejde inden ulykken samt at han havde forudbestående lænderygsmerter og symptomer på ADHD. Det er herved vurderet, at han havde vist en fuld erhvervsevne inden skaden, idet han var i fuld beskæftigelse.

At han efterfølgende, det vil sige i tiden efter skaden, har vist sig at være begrænset på grund af andre gener af fysisk og psykisk karakter end skadesfølgerne, er inddraget i vores vurdering, men på samme tid udeholdt fra vurderingen af erhvervsevnetab, som følge af skaden.

Vi mener, at vi med ovenstående udtalelse på fyldestgørende vis har vurderet, hvilke følger, både helbredsmæssigt og erhvervsmæssigt, der med Retsslægerådets besvarelse in mente, kan tilskrives skaden den 30. august 2007.”

Forklaringer

E har forklaret blandt andet, at han forud for uheldet et par gange havde oplevet, at hans lænd låste, og han var ved egen læge. Han var aldrig sygemeldt som følge af det. Han har aldrig inden ulykken tænkt over, at han skulle have haft ADHD, men han var rastløs og havde svært ved at koncentrere sig i skolen. Han har dog fulgt skolen og været i arbejde, lige siden han forlod skolen som 17-årig. Han har aldrig været arbejdsløs. Da han kom til skade, var han montør hos B-firma. Det var vigtigt for ham at have det arbejde, og han har altid kunnet lide at bruge sine hænder. Han havde intet sygefravær, da han arbejdede hos B-firma.

Da ulykken skete, var han på vej til arbejde på sin knallert. Han passerede en bil, hvor føreren åbnede bildøren, og han ramte døren og fløj gennem luften og ramte vejen med hovedet først. Han slog også hoften. Da han kom til sig selv, lå han på vejen. 1 til 2 dage efter fik han hovedpine, kvalme og nakkesmerter, som gik ned i halsen og armen. Det har i hele forløbet været næsten de samme gener. Smertemæssigt er der ingen forskel, men hans bevægelighed er blevet lidt bedre efter behandling hos fysioterapeut.

Han har følt sig meget psykisk påvirket efter ulykken. Han har mistet sit sociale netværk og måtte sælge sin bolig. Han havde det hele tiden dårligt, fordi han havde smerter. Han var irriteret på grund af smerterne, og han havde derfor ikke lyst til at se nogen. Det har påvirket ham meget psykisk. I en periode tog man kontanthjælpen fra ham, og det gav yderligere usikkerhed. I dag har han det efter omstændighederne psykisk godt. Han modtager kun medicin mod ADHD.

Han har ikke oplevet ændringer for så vidt angår lænderyggen. Den låser stadig engang imellem.

Arbejdsprøvningen på materielgården i Z-by gik ikke så godt. Han kunne klare 9 timer og ugen, men han var ikke god til at lytte til sin krop, og han fik flere smerter.

Parternes synspunkter

Sagsøgeren har i det væsentlige procederet i overensstemmelse med sit påstandsdocument, hvoraf fremgår:

”Til støtte for den nedlagte påstand, hvorefter der ikke har været grundlag for at bortse eller reducere for psykiske følger eller forværring af lænderyg-gener, og det samlede erhvervsevnetab på 75 % skal kompenseres, gøres gældende:

Spørgsmålet om psykiske gener og spørgsmålet om lænderyggener er medicinske spørgsmål, der tilkommer Retslægerådet at afgøre. Ifølge fast retspraksis, hvor der er uenighed mellem Arbejdsmarkedets Erhvervssikring og Retslægerådet på medicinske spørgsmål, er det Retslægerådets udtalelse, der skal lægges til grund, jfr. bl.a. U2011.1985H.

Sagsøger gør gældende, at Arbejdsmarkedets Erhvervssikrings medicinske vurderinger for så vidt angår de psykiske forhold og forværring af lænderyggener ikke følger Retslægerådets udtalelse, og at Arbejdsmarkedets Erhvervssikrings vurdering derfor ikke kan opretholdes.

RETSLÆGERÅDET:

Retslægerådet har i sin udtalelse af 1. februar 2016 blandt andet udtalt:

Lænderygmerter:

Der er såvel før som efter ulykken den 30. juli 2007 episodisk forekomst af lænderygmerter. Det er ikke muligt at fastslå, om der er sket en forværring eller forbedring med udgangspunkt i datoen for ulykken.

Retslægerådet udtaler således, jfr. svar på spørgsmål 1:

”Således finder Retslægerådet ikke grundlag for at fastslå, at sagsøger efter ulykken den 30.07.07 har fået varigt forværrede lænderyggener.”

Konsekvens af spørgsmålet er, at også spørgsmål 2-4, der alle forudsatte, at der efter ulykken var sket en forværring af lænderygmerterne, udgik.

Psykiske gener:

Det er ikke muligt at fastslå, om sagsøger ud over den ADHD, sagsøger har haft siden barndommen, havde nogle psykiske lidelser forud for ulykken. Efter ulykken har der været periodiske psykiske symptomer, og Retslægerådet finder således ved svar på spørgsmål 6:

"Man kan således konkludere, at der er flere læger, der ind imellem har observeret depressive symptomer, men at der tilsyneladende ikke sikkert har været tale om en langvarig depression."

Omkring årsagen til perioderne med (forbigående) depression udtaler Ret-slægerådet ved svar på spørgsmål 7:

"Det er sandsynligt, at en række faktorer har bidraget til denne vekslende tilstand, heriblandt de kroniske smerter. Der kan også være andre faktorer, som ikke er belyst i akterne, som har spillet en rolle."

Disse ikke nærmere belyste faktorer kunne eventuelt være en sårbarhed på grund af en ADHD-lidelse siden barndommen, jfr. også svar på spørgsmål 8, uden det er muligt at uddissekere komponenterne.

ARBEJDSMARKEDETS ERHVERVSSIKRINGS UDTALELSER:

Arbejdsmarkedets Erhvervssikring (den gang Arbejdsskadestyrelsen) fandt oprindeligt ved udtalelse af 1. juli 2010 (bilag 8), at ménet var 10 % og erhvervsevnetab midlertidigt var under 15 %. I Arbejdsskadestyrelsens 2. afgørelse af 30. april 2014 (bilag 13) blev ménet fastholdt på 10 % og erhvervsevnetabet vurderet til 50 %. Arbejdsskadestyrelsen har blandt andet lagt vægt på, at ifølge *"psykiatrisk speciallægeerklæring havde E inden ulykken psykiske gener i form af uro, koncentrationsbesvær, tankekaos, svært ved at være sammen med andre samt tendens til at reagere uhensigtsmæssigt fysisk og verbalt. Han havde endvidere haft tilfælde af lænderygsmærter forud for ulykken"*.

Ved vurdering af méngraden vurderedes lænderyggenerne at være forudbestående, og for så vidt angår at sagsøger led af psykiske gener i form af ADHD, personlighedsændring samt periodevis depressioner, som imidlertid ikke vurderes at skyldes hændelsen, der kun kan give forbigående psykiske symptomer. Endvidere havde sagsøger også inden ulykken koncentrationsbesvær og uro, og havde tendens til at reagere uhensigtsmæssigt.

Under begrundelsen for erhvervsevnetab går samme synspunkter igen: *"Det er vores vurdering, at ulykken den 30. august 2007 har været den væsentligste årsag til, at E ikke har kunnet vende tilbage til sit hidtidige arbejde. Ligesom vi finder, at følgerne efter ulykken vil medføre erhvervsmæssige begrænsninger i forhold til ethvert erhverv. Vi mener imidlertid tillige, at de konkurrerende gener; psykiske gener og lænderyggener i væsentligt omfang påvirker hans erhvervsevne, og at der tillige over tid er sket en betydelig forværring af de psykiske gener. Vi har ved denne vurdering henset til, at der fra arbejdsprøvningen i 2009 og til arbejdsprøvningen i 2011 er sket en væsentlig forværring af Es funktionsniveau, og at arbejdsprøvningen i 2011 afsluttes, da E indlægges på psykiatrisk afdeling."*

En væsentlig del af det samlede erhvervsevnetab skyldes ulykken, men:

"Det er imidlertid også fortsat vores vurdering, at de konkurrerende helbredsmæssige gener påvirker erhvervsevnen i et betydeligt omfang, samt at der skete en forværring af Es funktionsevne i perioden fra arbejdsprøvningen 2009 til arbejdsprøvningen i 2011, som blev afsluttet, da han i august 2011 blev indlagt på psykiatrisk afdeling, Y-by Sygehus."

Og anfører derfor:

"På baggrund af ovenstående er det vores vurdering, at følgerne efter ulykken har medført et varigt nedsat erhvervsevnetab, svarende til skønsmæssigt halvdelen."

Arbejdsmarkedets Erhvervssikring har derfor i alle sine udtalelser lagt til grund, at der er konkurrerende gener og forhold af psykisk karakter og lænderygsmarter, der har nedsat det anerkendte erhvervsevnetab, idet det samlede tab er "væsentligt" påvirket af konkurrerende forhold.

KONFLIKT MELLEM RETSLÆGERÅDETS VURDERING OG ARBEJDSMARKEDETS ERHVERVSSIKRING:

LÆNDERYGSMERTER:

Sagsøger gør derfor gældende, at for så vidt angår lænderygsmarter finder Retslægerådet ikke, at der efter ulykken er dokumentation for en forværring af lænderygsmarter. Sagsøger havde både før og efter ulykken episodiske lænderyggener, men arbejdede desuagtet. Der er ikke nogen lægelig dokumentation for en forværring af lænderyggener.

Arbejdsmarkedets Erhvervssikrings konklusion om, at sagsøger har konkurrerende lænderygsmarter, udviklet efter ulykken, der i sig selv bevirker et erhvervsevnetab, er ubeføjet og uberettiget. Arbejdsmarkedets Erhvervssikrings udtalelse skal derfor tilsidesættes allerede af denne grund.

For så vidt forudbestående ryggener har sagsøger vist at kunne arbejde desuagtet, og det kræver et meget sikkert grundlag for at fastslå en prognose, der kan betyde et fradrag, jfr. U2004.4H.

PSYKISKE GENER:

For så vidt angår psykiske gener, har Arbejdsmarkedets Erhvervssikring lagt vægt på, at der var forudbestående psykiske gener med uro og uhensigtsmæssig reaktion på forskellige belastninger, eventuelt på grund af ADHD-lidelse.

Heroverfor står imidlertid, at sagsøger arbejdede uden begrænsninger og i det omfang disse forudbestående psykiske gener skulle have medført en for-

ringet indkomst, der allerede tog udtryk i den årsløn, der indgår i årslønsfastsættelsen. Der er derved også endeligt og fuldstændigt gjort op med eventuelle forudbestående psykiske geners påvirkning, hvis de overhovedet har haft en påvirkning af indkomsterhvervelsen. Der skal ikke herudover også foretages et dobbelt fradrag i erhvervsevnetabsprocenten. Fradrag for forudbestående efter en prognose kræver et meget sikkert grundlag, og det er sagsøgtes bevisbyrde, jfr. U2004.4H.

Derudover gør Arbejdsmarkedets Erhvervssikring i sin udtalelse gældende, at der efter ulykken er sket en forværring af de psykiske gener. Det er der ikke holdpunkter for. Retslægerådet har i sin gennemgang alene fastslået, at der har været perioder efter ulykken med depression. Retslægerådet fastslår imidlertid, at der ikke er nogen dokumentation for varige psykiske lidelser, og depression er efter sin art en forbigående gene.

Der kan ikke for forbigående konkurrerende gener foretages et fradrag eller undlade udmåling i de varige erstatningsposter. Også af den grund skal Arbejdsmarkedets Erhvervssikrings udtalelse tilsidesættes.

Derudover fastslår Retslægerådet, at en væsentlig komponent i årsagen til depressionerne er de smerter, som ulykken har medført. Der er derfor tale om skadesrelaterede gener. At det for sagsøger har fået mere vidtgående konsekvenser, fordi han måske har været forudbestående psykisk sårbar eller har haft ADHD-lidelse, ændrer ikke på sagsøgers krav på fuld erstatning. Denne sårbarhed er alene skadevolder, her sagsøgtes, risiko. Det følger af mangeårig fast retspraksis, jfr. f.eks. U1996.1334H (Risø-dommen), hvor Højesteret fastslog, at den omstændighed, at skadelidte, der blev ramt af en whiplash, havde haft en tidligere lignende skade og historik med psykiatriske lidelser og indlæggelse, ikke skulle tåle nedsat erstatning, fordi ulykken i kombination med denne forudbestående psykiske sårbarhed for ham havde medført mere vidtgående konsekvenser, end hos en "normal" person. Denne risiko for mere vidtgående gener påhvilede skadevolderen.

Samme forhold, hvorefter risikoen for sårbarhed påhviler skadevolder, er også fastslået for de fysiske skader, f.eks. i U2004.4H.

Arbejdsmarkedets Erhvervssikrings afgørelse strider derfor mod grundlæggende erstatningsret og højesteretspraksis ikke mindst U1996.1334H. Den omstændighed, at de psykiske gener, hvis der er tale om en forværring efter ulykken, er sammensat (multifaktoriel) og består af ulykkesrelaterede smerteforvoldende gener, der virker i kombination med en forudbestående psykisk sårbarhed, ændrer ikke ved sagsøgers ret på fuld erstatning. Derudover er der, som fastslået af Retslægerådet, ikke grundlag for at fastslå en varig psykisk forværring efter ulykken.

Af flere grunde skal Arbejdsmarkedets Erhvervssikrings udtalelse derfor på det psykiske område tilsidesættes, idet den ikke er i overensstemmelse med

hverken Retslægerådets udtalelse eller grundlæggende erstatningsret.

KONSEKVENSER:

Konsekvensen af, at Arbejdsmarkedets Erhvervssikrings udtalelse skal tilsi-desættes, er, at Arbejdsmarkedets Erhvervssikrings udmåling, der bygger på fejlagtigt grundlag, ikke kan anvendes. I stedet må vurdering af erhvervsev-netabet ske på baggrund af de foreliggende oplysninger og ud fra Rettens kendskab og skøn.

Det ligger fast med Arbejdsmarkedets Erhvervssikrings udtalelse, at det sam-lede erhvervsevnetab er betydeligt større end 50 %. Arbejdsmarkedets Er-hvervssikring har blandt andet udtalt, at *"psykiske gener og lænderyggener i væsentligt omfang påvirker hans erhvervsevne"*. Kommunen har ved til-kendelsen af pension vurderet, at erhvervsevnen er nedsat til det ubetydelige – et erhvervsevnetab på 95 % eller større.

Der er i hvert fald sikkert grundlag for, at erhvervsevnetabet, der er skades-relateret, kan fastsættes til 75 %, som sagsøger principalt påstår.

For det tilfælde, at Retten ikke selv vil foretage vurdering af, hvad er-hvervsevnetab skal være på baggrund af de lægelige og kommunale oplys-ninger, gør sagsøger, jfr. den mere subsidiære påstand, gældende, at sagsøg-te igen må se på sagen, og at Retten i den forbindelse skal pålægge sagsøgte, at dette skal ske uden fradrag eller bortseelse fra psykiske gener og/eller lænderyggener som konkurrerende, således at det samlede erhvervsevnetab må henføres til ulykkens følger.

LÆGELIGE OPLYSNINGER I ØVRIGT:

Ovenstående er endvidere underbygget af sagens øvrige lægelige og sociale oplysninger. Det kan således lægges til grund, at sagsøger inden ulykken ar-bejdede fuld tid uden helbredsmæssige begrænsninger, ikke taler imod, at det forudbestående har nogen betydning for sagen, udover at det eventuelt kan have øget sagsøgers sårbarhed og dermed gjort skadesfølgerne større, hvilket imidlertid, som oven anført, alene er skadevolders risiko.

For så vidt angår den lægemedicinske årsagssammenhæng, er denne tidlige-re vurderet i en speciallægeerklæring, udarbejdet af overlæge Mogens Worm, bilag 14, hvor denne blandt andet fastslår, at ulykken har medført konstante smerter i nakken med udstråling til højre skulder og højre side af halsen og konstant trykkende hovedpine. Konklusionen er, at der er en tids- mæssig sammenhæng, men at det vurderes, at tilstanden i vid omfang er på- virket af et kronisk smertesyndrom, som sagsøger har bevæget sig ind i, og at der er en kraftig psykogen reaktion på skadesfølgerne, eller med andre ord, at sagsøgers særlige psykiske personlighed har gjort ham dårlig til at co- pe med uheldets følger, og at der derfor er tale om en reaktion påvirket af hans psykiske forudbestående forhold eller særlige personlighedssammen- sætning.

Som imidlertid oven anført, er dette efter dansk erstatningsret uden betydning – sagsøger skal have fuld erstatning, selvom hans forudbestående personlighedsforhold har gjort, at han reagerer uhensigtsmæssigt på smerter eller livsændringer på grund af uheldet, jfr. U 1996.1334H.

I en psykiatrisk speciallægeerklæring, bilag 15, fastslår speciallægen, at sagsøger tidligere har haft nogle psykiske afvigende forhold, herunder ADHD, men at han inden *"aktuelle ulykke har passet sin skolegang og efterfølgende altid været i arbejde, ligesom han på anden måde har taget vare på sin egen situation"*.

Den psykiatriske speciallæge fastslår, at ulykken har medført klassiske følger, og at sagsøger er blevet voldsomt smerteforpinet, der har medført et langstrakt revaliderings- og behandlingsforløb *"og som følge heraf undersøgt i en svær socialt deroute, måtte blandt andet afhænde sin bolig"*.

Det fremgår videre, at *"undersøgt og oplevet personligheds-mæssigt ændret, han var igennem lang tid socialt isoleret på grund af sine smerter og sine øvrige symptomer, mistet sin identitet i relation til arbejde, hvilket sammenlagt resulterede i en stress-situation og efter det foreliggende i en periode en alvorlig depression med svære søvnforstyrrelser. Han har således udviklet en angsttilstand med social fobi"*. Det fremgår, at alle relevante behandlinger har været forsøgt, og at tilstanden betragtes som vedvarende."

Sagsøgte har i det væsentlige procederet i overensstemmelse med sit påstandsdokument, hvoraf fremgår:

"Til støtte for den nedlagte påstand gøres gældende, at sagsøger ikke har krav på yderligere erstatning som følge af trafikuheldet.

Det følger af såvel teori som retspraksis, at det er sagsøger, der bærer bevisbyrden for, at han har lidt et tab af en størrelse og et omfang som påstået, og at der er den fornødne årsagssammenhæng mellem uheldet og tabet. Der er tale om et kvalificeret bevisbyrdekrav, hvor sagsøger skal godtgøre, at der er mere end overvejende sandsynlighed for årsagssammenhæng. Denne bevisbyrde har sagsøger ikke løftet.

Sagsøgte har fulgt udtalelserne fra Arbejdsmarkedets Erhvervssikring (bilag 13 og bilag 24). Sagen har været tilstrækkeligt oplyst i de lægelige, kommunale og økonomiske akter på tidspunktet for de foretagne vurderinger, ligesom Arbejdsmarkedets Erhvervssikring har været i besiddelse af Retslægerådets besvarelse ved sidstnævnte vurdering (bilag 24). Udtalelserne er således fremkommet på et fuldt oplyst og korrekt grundlag, og kan således lægges til grund som værende foretaget på forsvarligt grundlag.

Det er Arbejdsmarkedets Erhvervssikring, der er øverste kompetente myn-

dighed udi at fastsætte vurdere og fastsætte erhvervsevnetabsprocenter, jf. eksempelvis princippet i U.2006.367.V. For at tilsidesætte Arbejdsmarkedets Erhvervssikrings udtalelse kræves efter fast retspraksis ”et *fornødent sikkert grundlag*”, jf. f.eks. FED2008.178Ø. Det er sagsøger, der bærer bevisbyrden for, at Arbejdsmarkedets Erhvervssikrings vurderinger (bilag 13 og 24) ikke er korrekt, og det er således tillige sagsøger der bærer bevisbyrden for, at der foreligger et sådan fornødent sikkert grundlag for at tilsidesætte udtalelser-ne. Denne bevisbyrde har sagsøger ikke løftet.

Arbejdsmarkedets Erhvervssikring har i sine udtalelser (bilag 8, bilag 13 og bilag 24) angivet, at sagsøger ved trafikuheldet pådrog sig nakke-hovedgener, der blev takseret til 10 % varigt mén.

Ved samtlige udtalelser har Arbejdsmarkedets Erhvervssikring udtalt, at sagsøgers gener i form af lænderyggener ikke var en følge af trafikuheldet. Dette er tillige Retslægerådets konklusion, idet det af besvarelsen af spørgsmål A anføres:

”Det lægelige materiale indeholder ikke journal fra hverken ambulancen eller undersøgelsen på skadestuen umiddelbart efter begivenheden... I den praktiserende læges journal er der ingen eksplicit omtale af lænderygsgener i året efter begivenheden. Retslægerådet kan ikke komme det nærmere.”

Og ved besvarelse af spørgsmål 1 angiver, at sagsøger *ikke* har pådraget sig lændegener som følge af trafikulykken:

”... Således finder Retslægerådet ikke grundlag for at fastslå, at sagsøger efter ulykken 30.08.07 har fået varigt forværrede lænderygsgener.”

Retslægerådets vurdering heraf stemmer overens med den oprindelige vurdering og begrundelse fra Arbejdsmarkedets Erhvervssikring, det netop anfører, at der ikke i sagens akter i forbindelse med trafikulykken er beskrevet primære gener (straks- og brosymptomer) fra lænden, hvorfor lændegenerne *ikke* er en følge af trafikulykken, men må være konkurrerende gener, der skal holdes ude når der fastsættes mén og skønsmæssigt fastsætte erhvervsevnetab.

Den psykiatriske lægekonsulent udtaler, bilag 19, at trafikuheldet ikke er egnet til at medføre et varigt psykisk mén.

Retslægerådets har ikke ud fra det foreliggende kunne vurdere om og i givet fald hvilke psykisk gener sagsøger har pådraget sig som følge af trafikulykken, jf. besvarelse af spørgsmål 6-7(ff).

Arbejdsmarkedets Erhvervssikring har på baggrund af ovennævnte i de seneste 2 udtalelser (bilag 13 og 24) vurderet, at sagsøgers psykiske gener i form af ADHD, personlighedsændring og periodevise depressioner heller ik-

ke kan relateres til trafikuheldet.

Sagsøger har således ikke med den fornødne bevisovervægt sandsynliggjort, at trafikuheldet har påvirket sagsøgers psykiske gener.

I forhold til selve det af Arbejdsmarkedets Erhvervssikring foretagne skøn over erhvervsevnetabet, er der taget udgangspunkt i hvilke af sagsøgers helbredsmæssige gener, der med den fornødne sikkerhed kan henføres til trafikuheldet. Herefter er der foretaget en skøn over, hvad disse gener har medført af indtægtsnedgang for sagsøgte. Således fremgår det af bilag 24, at:

"[...]der [er ikke] vurderet et samlet erhvervsevnetab, men alene en vurdering af følgerne efter skaden opstået ved ulykken den 30. august 2007.

En samlet vurdering med konkurrerende gener og forhold kan ikke indeholdes indenfor rammerne af den vejledende udtalelse. Ligesom der heller ikke er foretaget fradrag i den samlede erhvervsevne."

Arbejdsmarkedets Erhvervssikring angiver, at man på baggrund af de sociale akter har konstateret, at sagsøgers funktionsevne – sådan som den er beskrevet ved arbejdsprøvningsrapporterne fra 2009 til 2011 – må betegnes som forværret som følge af konkurrerende helbredsmæssige gener (lænderygggener og psykiske gener), der ud fra såvel Arbejdsmarkedets Erhvervssikring vurdering såvel som Retslægerådets vurdering ikke med den fornødne grad af sandsynlighed kan henføres til trafikuheldet den 30. juli 2007. Disse *efterfølgende* begrænsninger i sagsøgers erhvervsevne skal derfor holdes ude af såvel fastsættelsen af ménet og erhvervsevnetabsprocenten, hvilket Arbejdsmarkedets Erhvervssikring da også har gjort, jf. begrundelserne.

Sammenfattende gøres det gældende, at sagsøger har modtaget fuld erstatning for de gener, han pådrog sig ved trafikulykken i henhold til Arbejdsmarkedets Erhvervssikrings udtalelser (bilag 13 og bilag 24), at disse udtalelser er samstemmende med og støttes fuldt ud af Retslægerådets besvarelse, og at der i øvrigt ikke er et fornødent sikkert grundlag for at tilsidesættelse Arbejdsmarkedets Erhvervssikrings skøn, hvorfor sagsøgte må frifindes.

Rettens begrundelse og afgørelse

E er den 15. december 2011 tilkendt førtidspension. Det blev herved vurderet, at hans erhvervsevne er nedsat til en ubetydelighed i ethvert erhverv. På den baggrund og ud fra de gennemførte arbejdsprøvningsrapporterne og sagens lægelige akter, er det for retten bevist, at E's erhvervsevne samlet er nedsat med mindst 75 % som påstået.

E var forud for færdselsuheldet i 2007 velfungerende arbejdsmæssigt og socialt. Hans lænderygggener eller da udiagnosticerede ADHD

havde efter det oplyste ikke givet anledning til uarbejdsdygtighed. Efter de lægelige erklæringer og sagens øvrige oplysninger er der derfor ikke grundlag for at antage, at hans erhvervsevne efter en erstatningsretlig bedømmelse var nedsat forud for færdselsuheldet.

Det fremgår af Retslægerådets udtalelse, at der ikke er grundlag for at fastslå, at Es lænderyggener er forværret efter færdselsuheldet. Efter færdselsuheldet har været beskrevet depressive symptomer, men ikke langvarige depressioner. Retslægerådet anser det for sandsynligt, at en række faktorer, heriblandt de kroniske smerter efter færdselsuheldet, har bidraget til Es vekslende psykiske tilstand. Retslægerådet kan ikke besvare, om Es ADHD uafhængigt af færdselsuheldet ville have ført til psykisk lidelse og påvirkning af hans funktionsniveau. Det er på den baggrund ikke godtgjort, at Es forudbestående lidelser ville have ført til en nedsættelse af hans erhvervsevne på et senere tidspunkt. Derfor må hele hans tab af erhvervsevne tilskrives følgerne efter færdselsuheldet.

Det følger af Højesterets faste praksis, at det forhold, at E på grund af sin ADHD var særligt sårbar, og at erhvervsevnetabets omfang må antages påvirket heraf, er uden betydning for den erstatningsretlige årsags- og adækvansbedømmelse.

Retten finder derfor, at hele Es erhvervsevnetab må anses som en følge af færdselsuheldet den 30. august 2007.

Es principale påstand tages derfor til følge, idet det bemærkes, at ulykkestidspunktet var den 30. august og ikke 30. juli 2007.

Sagens omkostninger er fastsat på baggrund af sagens værdi på 1.090.000 kr. og arbejdets omfang, herunder at sagen har været forelagt Retslægerådet og Arbejdsmarkedets Erhvervssikring. De 26.460 vedrører retsafgift, de 8.600 kr. vedrører gebyr til Arbejdsskadestyrelsen, de 200 vedrører gebyr til egen læge, og de 100.000 kr. med tillæg af moms vedrører udgifter til advokatsalær.

Sagsøgeren har fri proces.

Thi kendes for ret:

Privatsikring A/S tilpligtes at anerkende, at Es erhvervsevnetab efter ulykke af 30. august 2007 skal fastsættes til 75%.

Privatsikring A/S skal inden 14 dage til statskassen betale 160.260 kr. i sagsomkostninger til statskassen.

Sagsomkostningerne forrentes efter rentelovens § 8 a.